

ЖИВА ПРАВДА СТОЛІТЬ:

На запитання відповідає Микола Шудря

На сторінках “Архівів України” планується започаткувати серію інтерв'ю з відомими дослідниками, які працюють у читальних залах архівів, зокрема ЦДАМЛМ України. Першому надаємо слово Миколі Архиповичу Шудрі – письменнику, журналісту, кінодраматургу, лауреату Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслуженому діячеві мистецтв України. Пошуки цього невтомого дослідника стали результатом численних публікацій та окремих видань. Творчість М. А. Шудрі охоплює ціле сузір'я імен діячів української культури – від Г. Сковороди до О. Довженка, від Є. Маланюка до А. Малишка. Як відзначає Микола Архипович, чимало його праць написані безпосередньо за матеріалами архіву-музею.

– Скажіть, пане Миколо, відколи Ви зацікавились архівними документами?

– Мабуть, зі студентських літ. У мене читав лекції бібліограф і книгознавець Степан Йосипович Петров. Я так захопився цим предметом, що старанно, слово за словом, записував його розповідь, а, не встигаючи за викладачем, іноді перепитував щось та ще й під час перерви намагався уточнити якусь пропущену подробицю. Тож він і запримітив свого студента й запросив мене побувати у відділі стародруків ЦНБ (тепер це Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського), яким завідував. Першокурсником пізньої осені 1953 р. я завітав до бібліотеки, але помилився дверима й чомусь опинився на першому поверсі, а не в цокольному приміщенні – у відділі рукописів. І зовсім випадково спершу став читачем не стародруків, а рукописів. Та й досі не розлучаюся із цим затишним і багатющим куточком.

– Коли Ви вперше завітали до архіву-музею?

– Це ціла історія. Мене познайомив із першим директором вашого закладу Людмилою Андріївною Проценко перекладач і літературознавець Григорій Порфирович Кочур. Вона розшукувала приватні архіви киян і попросила, щоб я назвав їхні адреси. Ми разом із нею побували в тещі Юрія Яновського, в нащадків перекладача Бориса Петрушевського та ще в декого. Нам поталанило відразу роздобути дещицю. Й, отже, я мало не був співзасновником архіву-музею.

– Чим, пане Миколо, Вас привабила наша установа?

– Може, тому, що це й мій, певною мірою, особистий архів. Тут мені завжди легко працюється, й, основне, я відкриваю в “бурсі” щось нове для себе. До того ж, у мене виникла якась довіра до архівістів-музейників, що ніколи не підводять тебе, неодмінно й чітко виконують замовлення із теплим і любовним ставленням до своєї роботи. Я впевнився, що все в них буде збережено й доступне для читачів-науковців, і, не вагаючись, передав їм на схорону своє зібрання меморіальних матеріалів маляра Віктора Ле-

онідовича Масляникова, зятя Миколи Віталійовича Лисенка.

– Як часто Ви звертаєтесь до джерельної бази архіву-музею?

– Мені постійно хочеться порпатись у ваших паперах. Мені подобається, що ви не стоїте на місці, а весь час поповнюєтесь новими знахідками. Щоразу у вас виявляєш якісь новинки. Пам'ятаю: то се, то те... А вони щільно переплітаються з відомими іменами поетів, прозаїків, композиторів, акторів, співаків, графіків, живописців.

– Що Вам випало обнародувати з віднайдених скарбів?

– Найпомітніше з перших відкриттів – це, по-моєму, нотатки Григора Тютюнника, які вийшли у двох числах тижневика “Україна” (1985, № 12, 14) під заголовком “Душа на сповіді”. Тепер ця публікація має друк із книжки у книжку. Звісно, без вказівки упорядника...

Завдяки свіжим надходженням я ознайомив читацький загал із невідомими перекладами та власними поезіями Миколи Костянтинівича Зерова. Це “Семь стихотворений и переводы” (“Радуга”, 2000, № 2) та “Зацвіте надії тло зелене... (задовго до неокласики)” (“Дніпро”, 2001, № 9, 10).

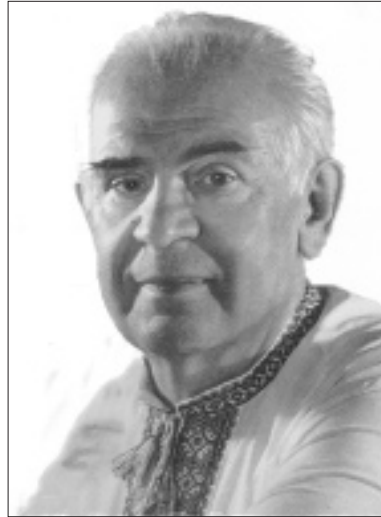
Потім, готуючи до друку рукопис “Геній найщирішої проби” (2005) про Олександра Петровича Довженка, я перегорнув гору різного матеріалу з ваших архівних збережень і наткнувся на невідомі ще мені речі, що збагатили довженкіану такими розвідками, як “Земля: від щіпки до шедевр”, “Життя у скороченому вигляді” тощо.

І цілком несподівано у збірнику “В рокотанні – риданні бандур” (2006) про кобзаря і творця струнних інструментів Олександра Самійловича Корнієвського мною використано 150 його листів до Михайла Опанасовича Полатая, що накопичились упродовж майже півстоліття, які прикрасили собою неповторне видання.

Звичайно, цим не вичерпується моя праця у вашій читальній залі... Якимось мені потрапили до рук щоденники художника-авангардиста Олександра Костянтинівича Богомазова. Саме тоді я познайомився з дочкою митця, й у неї мав змогу прочитати (правильніше: відчитати!) його листи до дружини. Але у злагоджених мною публікаціях траплялися прогалини, і я їх заповнив за рахунок архівних здобутків у подачах “Бунтівливий “кубофутурист” (“Українська академія”, 2000, № 7) та “Сказати своє слово...” (Альманах “Рукопис”, 2004).

– А чим Ви, пане Миколо, зачаровані сьогодні?

– Власне так: зачарований постагтю в літературі й культурі Андрія Самійловича Малишка... Я пишу повість, присвячену цій безмежно талановитій особистості. Мені пощастило неодноразово бачитися з поетом, бувати в нього вдома й у його батьківському обійсті, розмовляти з людьми, які його знали й поважали. Особливо прислужився мені син останньої дружини Ан-

дрія Самійловича – Ігор Забашта. Він приніс не тільки фотографії, а й запис на магнітофонній стрічці його співу й читання власних поезій.

– *Книга про Андрія Малишка теж буде жити документами архіву-музею?*

– Аякже! Я дбайливо оглянув усі експонати малишківської кімнати. Більше місяця сидів над його фондом і фондом Любові Забашти. З документів та рукописів постав перед зором величний образ великого будівничого культури. Не такий собі солодавий та прилизаний, неодмінно із краваткою, як його завжди подавали, а свій, рідний, в українській гаптованій сорочці... Звідси й, сама собою, народилася назва твору – “Поет у вишиванці...”.

– *Хотілося б запитати, чи приємно Вам бувати в нас? Що для Вас найсуттєвіше у спілкуванні з нашими працівниками?*

– Не повірите: навіть відвідування ваших історичних стін мене зворушує. Здається, що занурюєшся не в папери, а в живу правду століть, а красюди святої Софії, коли вийдеш на подвір'я, надихають свіжим повітрям, навіюють на тебе не просто спомини, а мовби переносять твоє єство до княжої доби. Працівники архіву-музею створюють особливо принагідні умови для роботи. Дякую, зокрема, невидимим трудівникам у фондах, які підбирають справи, адже все починається зі скромного обслуговуючого персоналу, з яким стикаєшся щоденно в читальній залі, на виставках, під час огляду меморіальних кабінетів. Це їх прямий обов'язок – забезпечити тебе за вимогою, але скільки душі й відданості вкладають вони у свою справу. Архів-музей – це не просто нагромадження національних багатств, це, коли хочете, насамперед люди, згуртований колектив.

– *А щоб Ви, Миколо Архиповичу, хотіли побажати працівникам архіву-музею?*

– Гадаю, це Вас не скривдить: комп'ютеризувати основні робочі процеси (хоча, куди краще мати справу з живими особами!), частіше видавати такі вкрай необхідні “Путівники” та сповіщати про нові надходження. До речі, мабуть, не завадило б постійно, з певною періодичністю, випускати збірники наукових публікацій архіву-музею... І ...

– *Що Ви маєте на увазі, пане Миколо?*

– Чому ви досі лише “державні”? А багато менш важливих закладів уже стали “національними”. Від кого це залежить? Час би й вас підвищити в ранзі! Ви заслужили цілком!

– *Спасибі Вам, Миколо Архиповичу, за добрі слова, поради й побажання. Гадаємо, що невдовзі джерельну базу архіву-музею прикрасить Ваш особистий фонд.*

Розмову вела **Олена Рачковська**,
завідувачка сектора користування документами та автоматизованої
інформаційно-пошукової системи ЦДАМЛМ України